

Maatregelen ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag

Salesianen van
Don Bosco Vlaanderen-Nederland

Maatregelen ter voorkoming van grensoverschrijdend gedrag

DON BOSCO

Inhoud

Inleiding	1
1. Correct en professioneel gedrag in het kader van opvoeding en pastoraal	2
1.1. Principes	2
1.2. Regels voor een respectvolle omgang met personen die in een afhankelijke positie staan of bescherming behoeven, in het bij- zonder kinderen en jongeren	3
A. In het contact met kinderen en jongeren is een salesiaan verplicht..	3
B. In de omgang met kinderen en jongeren zijn verboden	4
2. Reactie bij melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag..	5
2.1. Melding van misbruik	5
2.2. Klachtenbehandeling door de salesianen	6
A. Intern onderzoek	7
B. Maatregelen ten aanzien van de vermeende pleger	7
C. Zorg voor het slachtoffer	8
D. Melding bij politie of justitie	9
E. Interne en externe communicatie	10
F. Kerkelijk onderzoek	11
G. Evaluatie	12
2.3. Toekomst van plegers	12
2.4. Taakomschrijvingen	13
A. Provinciaal	13
B. Vicaris van de provinciaal	13
C. Provinciale werkgroep voor religieus leven en religieuze discipline	14
D. Raad van toezicht.....	14
3. Vorming.....	15

Inleiding

De provincie van de salesianen van Don Bosco Vlaanderen-Nederland spant zich in om elke vorm van onheuse machtsuitoefening, van seksueel of fysiek misbruik van minderjarigen of volwassenen in haar midden tegen te gaan. Nultolerantie is de maatstaf.¹ Ze houdt zich hierbij aan de in België en Nederland geldende wetten en aan de regels van het kerkelijk recht.

We worden hiertoe opgeroepen door Paus Franciscus en door onze congregatie.² Deze vragen ons om:¹ richtlijnen te ontwikkelen die aangeven wat als ethisch en professioneel gedrag kan worden beschouwd voor salesianen en hun (betaalde en onbetaalde) medewerkers;² protocollen te ontwikkelen die een adequate reactie op beschuldigingen van seksueel misbruik mogelijk maken;³ systematisch in te zetten op de persoonlijke ontwikkeling van de medebroeders en vorming aan te bieden rond het omgaan met grensoverschrijdend gedrag en tegelijk een respectvolle omgang met anderen te bevorderen.

De congregatie legt haar provincies op om hun beleid in dit verband af te stemmen op de afspraken die gelden in de plaatselijke Kerkprovincie.³

De verantwoordelijkheid voor de salesiaanse werken ligt bij de respectieve rechtspersonen: Don Bosco Internaten vzw, Don Bosco Onderwijscentrum vzw, Jeugddienst Don Bosco vzw, Jeugdhulp Don Bosco Vlaanderen vzw, Stichting Don Bosco Werken Nederland en de stichtingen die hiermee een verbintenis hebben afgesloten, VIA Don Bosco vzw en de vzw's van de verschillende speelpleinen en vakantiewerkingen van Don Bosco.⁴ In deze sectoren van onze zending (internaten, jeugdhulp, jeugd- en jongerenwerking, onderwijs, ontwikkelingssamenwerking, parochies, vrije tijd) stemt men zich in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag af op de documenten die door de overheid en de koepelorganisaties worden opgelegd of aangereikt.

De salesianen van de provincie Vlaanderen-Nederland dringen erop aan dat er in de bovengenoemde sectoren een document bestaat waarin het preventie- en reactiebeleid met betrekking tot seksueel grensoverschrijdend gedrag beschreven wordt. Het selecteren en aanwerven van personeelsleden in die sectoren gebeurt volgens hun eigen principes en standaards. Salesianen, in deze sectoren werkzaam, hebben zich ook aan de daar geldende regels te houden. De sectoren dragen ook de verantwoordelijkheid voor de opvolging van eventuele gevallen van seksueel misbruik door een van hun personeelsleden.

1. Correct en professioneel gedrag in het kader van opvoeding en pastoraal

1.1. Principes

In Vlaanderen volgen de salesianen de beleidslijnen uitgewerkt door de Bisschoppenconferentie en de Unie van Religieuzen in de *Gedragscode voor wie werkt in de Kerk*⁵ en de documenten *Verborgten verdrie*⁶ en *Van Taboe naar Preventie*⁷. Ook bredere, algemene gedragsregels (d.w.z. die niet specifiek betrekking hebben op minderjarigen) komen hierin ter sprake. Deze beleidslijnen zijn niet vrijblijvend. Ze hebben een bindend karakter. Als salesianen zijn wij ertoe gehouden om, conform deze beleidsteksten, alles in het werk te stellen om seksueel misbruik te voorkomen.

In Nederland schikken de salesianen zich naar de *Gedragscode Pastoraat van de R.K. Kerkprovincie Nederland* (2014, nieuwste versie: april 2018).

Deze richtlijnen verplichten salesianen om, wanneer zij grensoverschrijdend gedrag bij anderen vaststellen of vermoeden, dit niet alleen te melden bij de provinciaal, maar ook bij instanties die de minderjarige kunnen beschermen (politie of justitie, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling ...).

Voor hun intrede worden kandidaat-salesianen psychologisch getest en hebben een gesprek met een psycholoog. Hierover wordt in overleg met de kandidaat verslag uitgebracht aan de provinciaal. We zien erop toe dat missionarissen die naar Vlaanderen of Nederland komen in hun land van herkomst een screening hebben ondergaan.

Salesianen die wensen toe te treden tot de provincie Vlaanderen-Nederland moeten een document voorleggen waaruit blijkt dat hun (justitiële) verleden geen bezwaar vormt voor het werken met jongeren. Voor kandidaten uit Nederland: Verklaring Omtrent Gedrag. Voor kandidaten uit België: Uittreksel uit het strafregister. Voor de missionarissen en buitenlandse studenten: een gelijkaardig document uit hun land van herkomst.

Wij geven de beschikbare informatie over een medebroeder door wanneer die overgaat naar een andere provincie of tewerkgesteld wordt onder een andere kerkelijke verantwoordelijke (bijv. in een bisdom).

De salesianen die werkzaam zijn in een van de zendingssectoren moeten de daar geldende regels kennen en er zich aan houden.

We kiezen voor vormen van participatieve verantwoordelijkheid, zodat onaantastbare posities en vormen van onheuse machtsuitoefening vermeden worden.

1.2. Regels voor een respectvolle omgang met personen die in een afhankelijke positie staan of bescherming behoeven, in het bijzonder kinderen en jongeren⁸

A. In het contact met kinderen en jongeren is een salesiaan verplicht:

- kinderen en jongeren met eerbied te bejegenen, hen als personen met eigen noden en rechten te erkennen, hun gedachten en overwegingen te beluisteren, hen te betrekken bij beslissingen die hen aanbelangen;
- hun rechten te respecteren en te doen respecteren (27AK 73.3);
- een cultuur van openheid te bevorderen, waarin ze hun vragen en zorgen kunnen verwoorden;
- hen bewust te maken van wat wel en niet aanvaardbaar is, zowel in de omgang met andere kinderen of jongeren, als in de omgang met volwassenen;
- situaties te vermijden die, ook al is dit niet zo bedoeld, toch aanstoot kunnen geven;
- zich ervan bewust te zijn dat onschuldige gedragingen (zoals een kind of jongere omarmen) zowel door de betrokkene als door derden anders geïnterpreteerd kunnen worden;
- situaties te vermijden waarin men zich met kinderen of jongeren afzondert;
- elk gebruik van geweld te voorkomen.

B. In de omgang met kinderen en jongeren zijn verboden:

- geweldpleging van fysieke of psychische aard;
- seksuele toenadering, verleiding of seksuele aanrakingen;
- seksueel provocerende woorden of gebaren;
- alleen overnachten met een kind of jongere;
- intieme activiteiten die ze alleen kunnen verrichten (zoals zich wassen, aankleden) van hen overnemen;
- bepaalde kinderen of jongeren bevoordelen met geschenken, geld, aandacht of genegenheid;
- het bezitten of bekijken van beeldmateriaal dat kinderen of jongeren in hun menselijke waardigheid kan kwetsen.

2. Reactie bij melding van seksueel grensoverschrijdend gedrag

In Vlaanderen volgen de salesianen de beleidslijnen uitgewerkt door de Bisschoppenconferentie en de Unie van Religieuzen in de documenten *Verborgen verdriet, Van Taboe naar Preventie en Raad van toezicht voor de opvolging en begeleiding van daders van seksueel misbruik of grensoverschrijdend gedrag*.⁹ In Nederland: *Reglement R.-K. Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag*.¹⁰

Omdat ieder geval van seksueel misbruik verschillend is, wordt telkens overwogen hoe onderstaande principes in de praktijk worden gebracht. Er wordt gezocht naar een aanpak op maat. De aard van het misbruik, de noden van het slachtoffer en de situatie van de mogelijke pleger spelen hierbij een rol.

2.1. Melding van misbruik

Als salesianen dringen we erop aan dat personen die een ernstig vermoeden of weet hebben van seksueel misbruik van minderjarigen daarvan melding maken bij instanties die de minderjarige kunnen beschermen (politie of justitie¹¹, Vertrouwenscentrum Kindermishandeling...) met het oog op een vlugge en passende interventie.

Een salesiaan-priester voert heel wat vertrouwelijke gesprekken. Niet elk vertrouwelijk gesprek dat een salesiaan voert is echter een biechtgesprek. Een biechtgesprek en het biechtgeheim vereisen het formele kader van het sacrament van de biecht.

Alleen wat de priester tijdens de biecht verneemt, valt dus onder het biechtgeheim. Omgekeerd geldt ook dat niemand van een priester biechtgeheim kan vragen voor wat geen biecht is. Het biechtgeheim is absoluut en onschendbaar, zonder uitzonderingen. Het geldt dus ook tegenover de burgerlijke overheid of het gerecht. (CIC, can. 983 - §1)

Toch kan en moet een (salesiaan-) priester, wanneer hij tijdens een biechtgesprek een noodsituatie verneemt, ingrijpen. Hij moet een pleger van seksueel misbruik er met aandrang toe aanzetten om zich te melden bij

het gerecht. Hij kan de absolutie uitstellen tot aan deze voorwaarde is voldaan.

Wat een salesiaan verneemt in de context van zijn ambtelijk pastoraal werk valt niet onder het biechtgeheim, maar onder het beroepsgeheim. Wie gebonden is door een beroepsgeheim heeft geen meldplicht, maar wel meldrecht. Daarop kan men zich beroepen in noodsituaties waarin iemands geestelijke of lichamelijke integriteit gevaar loopt en hij zich niet kan (laten) beschermen.¹²

Wanneer iemand een klacht heeft over het gedrag van een salesiaan of van een medewerker van de salesianen moet ook de verantwoordelijke van de vermoedelijke pleger en van het slachtoffer op de hoogte worden gebracht, met het oog op nodige maatregelen en ondersteuning. Dit geldt voor alle gevallen van laakbaar gedrag binnen opvoeding en pastoraat, dus ook waar dit volwassenen betreft. Ook met een klacht aangaande een salesiaan die overleden is kan men terecht bij de Provinciaal van de salesianen van Don Bosco, Fr. Gaystraat 129, 1150 Brussel.

Wie om allerlei redenen geen contact kan of wenst op te nemen met de verantwoordelijke van de salesianen kan zich richten tot de meldpunten voorzien door de Kerk, met de vraag om de melding te behartigen.

Voor Nederland is het adres Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag van de R.K.Kerk: www.meldpuntgrensoverschrijdendgedragkk.nl. Voor Vlaanderen is het adres: info.misbruik@kerknet.be

In Vlaanderen bestaat ook de mogelijkheid om het Meldpunt 1712 of de Erkennings- en bemiddelingscommissie voor slachtoffers van historisch misbruik te contacteren.

In Nederland kan dit bij de dienst Veilig Thuis - Advies- en Meldpunt Huishoudelijk Geweld en Kindermishandeling via het nummer 0800 2000.

2.2. Klachtenbehandeling door de salesianen

Wanneer een klacht de provinciaal bereikt, hetzij rechtstreeks, hetzij via de kerkelijke meldpunten, stelt hij in het belang van alle betrokkenen alles in het werk opdat ze zorgvuldig en objectief wordt behandeld.

Omdat valse beschuldigingen nadien heel moeilijk ongedaan te maken zijn, is het nodig om, zolang er geen duidelijkheid is over de zaak zelf, de nodige vertrouwelijkheid te bewaren over de stappen die men zet.

In de klachtenbehandeling onderscheiden we zeven stappen die in de praktijk door elkaar lopen.

A. Intern onderzoek

Zodra een feit van seksueel misbruik wordt gemeld, moet de provinciaal een vooronderzoek instellen, om na te gaan of de melding enige geloofwaardigheid bezit.

Na de ontvangst van een melding van seksueel misbruik roept de provinciaal de Werkgroep voor religieus leven en religieuze discipline (zie verder) samen die de klacht nader bekijkt, de aard en de ernst van het gemelde misbruik inschat en de provinciaal adviseert in verband met verdere acties die dienen ondernomen te worden: maatregelen ten aanzien van de mogelijke pleger, ondersteuning van het slachtoffer en andere betrokkenen, melding bij justitie, kerkelijk onderzoek, communicatie ...

De Werkgroep religieus leven en religieuze discipline kan beroep doen op de expertise van het opvangpunt van de URV.

Als de melding klaarblijkelijk blijkt te berusten op valse beschuldigingen, dan worden de voorlopige maatregelen tegenover de vermeende pleger opgeheven. Eventueel moet men stappen zetten om de goede naam van de verdachte te herstellen.

B. Maatregelen ten aanzien van de vermeende pleger

In het geval van een geloofwaardige melding van misbruik treft de provinciaal meteen voorlopige maatregelen ten aanzien van de vermeende pleger (zoals schorsing van de opdrachten die hij uitoefende, verbod op omgang met minderjarigen, aanduiding van verblijfplaats, verbod van publiek optreden als priester ...).

Deze maatregelen betekenen nog geen veroordeling. Zolang er geen definitieve straf is uitgesproken, geniet de beschuldigde het vermoeden van onschuld.

Tijdens het onderzoek en zelfs na een eventuele veroordeling, heeft een (vermeende) pleger recht op menselijke ondersteuning en vakkundige begeleiding.

Bij de (vermeende) pleger wordt sterk aangedrongen om zijn verantwoordelijkheid op te nemen en actief mee te werken met het gerecht.

Wij willen, ook na de juridische verjaring van de feiten, wanneer dit mogelijk of wenselijk is, de pleger betrekken bij de aangeboden vormen van erkenning en herstelbemiddeling. Wij staan erop dat zij als eersten tegenover het slachtoffer hun verantwoordelijkheid opnemen, rekenschap geven van hun daden en een effectieve bijdrage leveren aan het herstelproces. De provinciaal overlegt met de algemeen procurator van de congregatie over het instellen van een kerkelijk onderzoek.

C. Zorg voor het slachtoffer

De ouders van de minderjarige die rechtstreeks betrokken was bij het seksueel misbruik worden in een gesprek persoonlijk op de hoogte gebracht.

Het slachtoffer en indien wenselijk zijn/haar familie wordt de mogelijkheid aangeboden om zich te laten begeleiden door diensten van slachtofferhulp, het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling of het Centrum voor Algemeen Welzijnswerk in Vlaanderen. In Nederland kan men terecht bij de dienst Veilig Thuis. Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling of bij Slachtofferhulp. (0900 0101).

De provinciaal informeert de verantwoordelijke van het werk waarin de betrokken medebroeder werkzaam was, opdat ook daar de nodige informatie kan geboden worden, de gepaste maatregelen kunnen getroffen worden en ondersteuning op maat kan ontwikkeld worden.

De provinciaal werkt samen met justitie bij hun onderzoek naar beschuldigingen van seksueel misbruik van minderjarigen wanneer een medebroeder hierbij betrokken is.

De salesianen zijn bereid wanneer justitie, het opvangpunt (Vlaanderen), het Meldpunt (Nederland) of een andere instantie (bijvoorbeeld in het kader van Mediation of herstelbemiddeling) ons daartoe oproept slachtof-

fers van bevestigd seksueel misbruik een financiële schadevergoeding te betalen.

We accepteren de categorie-indeling met de hieraan gekoppelde bedragen als schadevergoeding zoals die door het Centrum voor arbitrage inzake seksueel misbruik (Vlaanderen)¹³ en de Commissie Lindenbergh (Nederland)¹⁴ zijn vastgelegd.

De salesianen laten een derde instantie de hoogte van de schadevergoeding bepalen (justitie, aangesteld bemiddelaar, opvangpunt, meldpunt ...) en onderhandelen hierover niet rechtstreeks met het slachtoffer. Omwille van de gelijkberechtiging treft de congregatie nooit op eigen houtje een financiële regeling met een slachtoffer.

D. Melding bij politie of justitie

Een salesiaan is zoals alle burgers onderworpen aan de strafwetten. Daarom wordt justitie op de hoogte gebracht van mogelijk seksueel misbruik van minderjarigen.

In eerste instantie ligt de beslissing om naar politie of justitie te stappen bij de minderjarige en zijn ouders. De salesianen stimuleren en ondersteunen hen om deze stap te zetten.

Wanneer de salesianen een melding of klacht ontvangen, zullen we de vermeende pleger ten stelligste aanraden, eventueel helpen, om zich te melden bij de gerechtelijke instanties.

Wanneer de vermeende pleger daar zelf niet toe bereid is, zetten de salesianen zelf de stap naar justitie.

We dringen er bij een mogelijke pleger op aan dat hij zijn verantwoordelijkheid opneemt en actief meewerkt met het gerecht.

Bij een onderzoek door justitie verbinden de salesianen zich ertoe hieraan alle medewerking te verlenen.

Ook na een melding bij politie of justitie is een interne opvolging van de situatie nodig.

Het parket kan een zaak seponeren of vervolging instellen. Een rechtbank kan een beklaagde vrijspreken of veroordelen, hem een effectieve of voorwaardelijke straf opleggen, hem onder toezicht of begeleiding plaatsen. Afhankelijk van het dossier en de gerechtelijke uitspraak of beslissing kan een (vermoedelijke) pleger al of niet in aanmerking komen voor een nieuwe opdracht. Het is voor de provinciaal belangrijk om als tuchtoverheid een volledig inzicht te krijgen in het gerechtelijk dossier met het oog op de passende kerkelijke maatregelen.

Bij vervolging van de vermeende dader stellen de salesianen zich burgerlijke partij.

E. Interne en externe communicatie

Seksueel misbruik zorgt steeds voor veel onrust en verwarring. Nadat de nodige gesprekken met slachtoffer en pleger plaatsgevonden hebben en de vereiste maatregelen genomen zijn, is het daarom belangrijk om alle betrokkenen te informeren.

Het slachtoffer heeft het recht te weten wat er met zijn/haar melding gebeurt, welke maatregelen tegenover de (vermoedelijke) pleger worden genomen, waar hij/zij verder terecht kan voor erkenning en herstel.

De provinciaal contacteert de verantwoordelijke van het werk waarin de betrokken medebroeder werkzaam was/is, opdat daar de gepaste maatregelen kunnen getroffen worden, de nodige ondersteuning geboden en alle belanghebbenden (jongeren rechtstreeks betrokken bij de pleger of het slachtoffer, hun ouders, collega's van de pleger ...) geïnformeerd worden.

Meldingen bij de provinciaal worden gemeld bij het opvangpunt voor de religieuzen (België) of bij het Meldpunt Grensoverschrijdend Gedrag (Nederland).

De salesianen verbinden er zich toe de plaatselijke bisschop te informeren en met hem samen te werken wanneer een melding of klacht gericht is tegen een medebroeder die onder de verantwoordelijkheid van de bisschop werkzaam is.

De provinciaal zal de Algemeen Overste of zijn vicaris op de hoogte brengen van iedere klacht. Dit ontslaat de provinciaal niet van zijn taak om deze zaak op te volgen. Dit behoort niet tot de verantwoordelijkheid van het Algemeen Bestuur van de congregatie.

De werkgroep voor religieus leven en religieuze discipline adviseert de provinciaal in verband met contacten met derden of met de media. Er wordt één woordvoerder aangeduid. De andere betrokkenen wordt duidelijk meegedeeld dat zij niet geacht worden te communiceren zonder een mandaat van de provinciaal.

De woordvoerder hanteert hierbij volgende uitgangspunten:

- gerichte en eerlijke informatievergaring op basis van de feiten;
- duidelijke boodschap dat de salesianen de kwestie ernstig nemen;
- verhelderen welk traject er gevolgd wordt;
- maximale transparantie, rekening houdend met het recht op privacy van alle betrokkenen.

F. Kerkelijk onderzoek

Een salesiaan is niet alleen onderworpen aan de civiele straffetten. Hij is daarnaast ook gebonden door de kerkelijke wetgeving en het kerkelijk strafrecht, dat de mogelijkheid biedt om plegers van seksueel misbruik te bestraffen.¹⁵

Daarom zal de provinciaal in overeenstemming met de normen en procedures, vastgelegd door de Congregatie voor de Geloofsleer, in het kader van seksueel misbruik van een minderjarige of het bezit of verspreiding van pornografisch beeldmateriaal van een minderjarige, een kerkelijk onderzoek starten waarvoor de provinciaal per decreet een externe instructor en notarius aanstelt.

Wanneer tegen de betrokken medebroeder een strafrechtelijke procedure naar Belgisch of Nederlands recht loopt, kan het aangewezen zijn te wachten met een kerkelijke uitspraak tot na de beëindiging van de burgerrechtelijke procedure.

G. Evaluatie

Wanneer alles achter de rug is, evalueert de provinciaal samen met de leden van de Werkgroep voor religieus leven en religieuze discipline het volledige traject (diverse beslissingen, uitvoering en opvolging ...). Dit moet uitwijzen of de salesianen een correcte afweging hebben gemaakt, de juiste stappen hebben gezet en of deze handelingen en maatregelen het gewenste effect hebben gehad.

2.3. Toekomst van plegers

Bij plegers van seksueel misbruik is de kans tot hervallen reëel, ondanks therapie of begeleiding. Daarom kan een pleger van seksueel misbruik in geen geval nog worden ingezet in een functie waarin hij in contact komt met kinderen of jongeren.

We dringen er bij de pleger op aan zich professioneel te laten begeleiden.

Afhankelijk van de ernst van de feiten, van de omstandigheden waarin ze werden begaan, van het schuldbesef en van de kans op herhaling, moet uitgemaakt worden of een pleger professioneel of als vrijwilliger nog een functie kan bekleden. De salesianen laten zich bij dit onderscheidingsproces begeleiden en adviseren door externe deskundigen (hulpverlening, justitie, raad van toezicht ...). Elke situatie vraagt om een afzonderlijke beoordeling.

Bij een nieuwe opdracht moeten zowel voor als met de nieuwe werkomgeving en de nieuwe leefomgeving van de betrokkene klare en duidelijke afspraken gemaakt worden. Die afspraken worden vooraf duidelijk doorgesproken met de pleger en in een schriftelijke overeenkomst vastgelegd.

De verantwoordelijken van de nieuwe werkomgeving en eventuele nieuwe medewerkers van de pleger worden correct geïnformeerd over de voorgeschiedenis en over de gemaakte afspraken. Dit gebeurt met medeweten van en in overleg met de pleger.

We informeren de plaatselijke bisschop wanneer een pleger in zijn gebied wordt tewerkgesteld of komt wonen.

Wanneer een vermeende pleger niet wordt vervolgd of wordt vrijgesproken, heeft hij zoals elke burger recht op eerherstel. Als salesianen zijn we verplicht te waken over de goede naam van iemand die ten onrechte werd aangeklaagd.

2.4. Taakomschrijvingen

A. Provinciaal

De provinciaal is de eindverantwoordelijke voor de opvolging van seksueel misbruik.

Telkens wanneer er een melding van seksueel misbruik binnenkomt, roept de provinciaal de Werkgroep voor religieus leven en religieuze discipline samen en duidt een medebroeder aan die namens deze werkgroep optreedt om de melding verder op te volgen in overleg met hem.

De provinciaal onderhoudt contact met de van misbruik beschuldigde of veroordeelde medebroeder of stelt hiervoor een medebroeder aan die het vertrouwen geniet van de betrokkene.

De provinciaal informeert tijdens het jaarlijkse overleg met de zendingssectoren in Vlaanderen en Nederland naar hun procedures (preventie en reactie) in verband met seksueel misbruik.

B. Vicaris van de provinciaal

De vicaris van de provinciaal is het aanspreekpunt voor medebroeders die zich in een moeilijke situatie bevinden met betrekking tot het religieuze leven in al zijn aspecten. Samen met de provinciaal secretaris staat hij de provinciaal bij om onregelmatigheden op te lossen: onwettige afwezigheid uit de gemeenschap, ongehoorzaamheid, mistoestanden op het gebied van armoede, onregelmatigheden in de administratie, problemen met betrekking tot kuisheid, schandalen, individualisme in de zending, nalatigheid in gebed ...

Samen bereiden zij (provinciaal, vicaris en secretaris) juridische procedures voor: afwezigheid uit de religieuze gemeenschap, ontheffing van het celibaat en de verplichtingen van de diaconale en priesterlijke bediening, toelating om de congregatie te verlaten, exclaustatie ...

C. Provinciale werkgroep voor religieus leven en religieuze discipline

Deze werkgroep, voorgezeten door de provinciaal vicaris heeft als opdracht situaties van gebrek aan religieuze discipline en onregelmatige situaties te onderzoeken.

Een specifieke taak is de opdracht van 27AK aan elke provincie: 'in onze centra een klimaat van respect bevorderen voor de waardigheid van de minderjarigen en ons tot taak stellen de voorwaarden te scheppen die iedere vorm van misbruik en geweld voorkomen, hierbij volgt iedere provincie de oriëntaties en de directieven van de Algemeen Overste en de algemene raad.' (27AK / 73.4)

D. Raad van toezicht¹⁶

Uit hoofde van hun functie moeten bisschoppen en hogere oversten beslissen welke pastorale taak een voormalige pleger al of niet nog kan uitoefenen. We zijn er ons als salesianen van Don Bosco van bewust dat we ons, om op een zorgvuldige manier met deze complexe vraagstelling om te gaan, kunnen laten bijstaan door de Raad van Toezicht die hiervoor in 2016 werd opgericht. Deze raad kan nagaan of we bij het nemen van een beslissing de normen en criteria van zowel het burgerlijke recht als het kerkelijke recht, alsook de aanbevelingen uit de beide beleidsteksten Verborgen Verdriet en Van taboe naar preventie, voldoende en correct naleven.

De Raad van Toezicht kan, op basis van de opgedane ervaring, adviezen formuleren over de passende omgang met vermeende of voormalige plegers, voor de Interdiocesane commissie voor de bescherming van kinderen en jongeren, voor de Bisschoppenconferentie of voor de Unies van hogere oversten, in functie van hun gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. Ze kan ook adviezen formuleren bestemd voor individuele bisschoppen of hogere oversten in functie van hun particulier beleid.

Zo wil de Raad van Toezicht bijdragen tot een optimale uitvoering van de beleidslijnen waartoe de bisschoppen en hogere oversten zich hebben geëngageerd. Als salesianen van Don Bosco sluiten wij ons hier bij aan met inachtneming van de regelgeving zoals die is uitgewerkt in het kerkelijk recht.

3. Vorming

De salesianen volgen in het kader van de opname van een nieuwe kandidaat de richtlijnen uitgewerkt in *Criteria and norms for Salesian Vocation Discernment*.¹⁷

Salesianen die wensen toe te treden tot de provincie Vlaanderen-Nederland moeten een document voorleggen waaruit blijkt dat hun (justitiële) verleden geen bezwaar vormt voor het werken met jongeren. Voor kandidaten uit Nederland: Verklaring Omtrent Gedrag. Voor kandidaten uit België: Uittreksel uit het strafregister. Voor de missionarissen en buitenlandse studenten: een gelijkaardig document uit hun land van herkomst.

Voor hun intrede worden kandidaat-salesianen psychologisch getest en hebben een gesprek met een psycholoog. Hierover wordt in overleg met de kandidaat verslag uitgebracht aan de provinciaal. We zien erop toe dat missionarissen die naar Vlaanderen of Nederland komen in hun land van herkomst een screening hebben ondergaan.

Wanneer een salesiaan overgaat naar een andere congregatie of naar een bisdom, zullen we, in overleg met de betrokken medebroeder, de beschikbare informatie uitwisselen.

In de opleiding wordt ernaar gestreefd om alle aspecten van een psychisch gezonde en volwassen persoonlijkheid bij de kandidaten te bevorderen.

Van hun kant kunnen kandidaten tijdens hun opleiding een beroep doen op de diensten van een psycholoog.

Tijdens de opleiding komen thema's zoals affectiviteit, lichamelijkheid, seksualiteit, de beleving van het gehuwde en het ongehuwde leven, de band tussen nabijheid en afstand geregeld aan bod. Hierbij wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan seksueel grensoverschrijdend gedrag (preventie, richtlijnen voor de omgang met kinderen en jongeren, meldplicht, reactiebeleid ...). De medebroeders in de initiële vorming maken tevens kennis met de richtlijnen van de salesiaanse provincie en van de Vlaamse en Nederlandse kerkprovincie in verband met seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Naast professionele vaardigheden hebben (jonge) salesianen de morele plicht ook hun relationele vaardigheden te verbreden en te versterken. Zelfreflectie en dialoog zijn belangrijke hulpmiddelen daartoe.

Alle salesianen wordt sterk aangeraden om op geregelde tijdstippen in gesprek te gaan met hun persoonlijke begeleider. Daar kunnen ook zaken zoals emotioneel of affectief disfunctioneren, ongezond internetgebruik, alcoholgebruik, enz. ter sprake gebracht worden.

We beschikken over een lijst van therapeuten en andere hulpverleners waarnaar we mensen kunnen oriënteren wanneer persoonlijke begeleiding niet toereikend is.

De problematiek van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag krijgt een vaste plaats in de permanente vorming. Volgende onderwerpen zijn hierbij van belang:

- de gevaren van macht of machtsuitoefening en het risico op grensoverschrijdend gedrag;
- de integratie van lichamelijkheid en seksualiteit in een gezonde persoonlijke ontwikkeling in alle fasen van het leven;
- vriendschappelijke relaties met gehuwden of in het ongehuwde leven;
- ontstaansgronden van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag;
- adequaat reageren op geruchten, signalen of meldingen van misbruik of grensoverschrijdend gedrag;
- het noodzakelijke evenwicht tussen zorgen voor jezelf en zorgen voor anderen;
- het ontwikkelen van een gezonde en zinvolle vrijetijdsbesteding;
- het herkennen, verhelpen en voorkomen van een burn-out;
- het respecteren van leefregels in de omgang met kinderen en jongeren.

De salesianen van Don Bosco engageren zich om in alle gevallen bovenstaande maatregelen en richtlijnen te volgen. Dit beleidsdocument wordt minstens één maal per zittingsperiode van de provinciaal geëvalueerd.

Eindnoten

- 1 INTERDIOCESANE COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN KINDEREN EN JONGEREN, *Van taboe naar preventie. Beleidslijnen ter preventie van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in pastorale relaties met kinderen en jongeren*, Brussel, Licap, 2014, p. 24
- 2 Brief van 19 juli 2002 van de Algemene Overste en de Hoofdraad aan de provinciaals met als titel: *Enkele richtlijnen betreffende het misbruik van jongeren*. Brief van 24 juni 2004 van Adriano Bregolin, Algemeen Vicaris aan de provinciaals (Prot 04/0890). CHAVEZ, P., *The vocation to remain always united to Jesus to have life*, in *Acts of the General Council* (2010)408. CEREDA, F. *Provincial guidelines for the protection of minors (GC27 73.4)*, in *Acts of the General Council* (2019)430, p. 44-47. *Apostolic Letter in the form of Motu Proprio of the Supreme Pontiff Francis Vos estis lux mundi* (7 May 2019) http://www.vatican.va/content/francesco/en/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html CONGREGATION FOR THE DOCTRINE OF THE FAITH, *Vademecum on certain points of procedure in treating cases of sexual abuse of minors committed by clerics*, 16.07.2020. http://press.vatican.va/content/salastampa/it/bollettino/pubblico/2020/07/16/0386/00874.html#in_glese
- 3 The second step is to have as a point of reference the 'Guidelines' of one's own Episcopal Conference, which are normative for each Province, as they deal with situations related to their cultural context, adopt common solutions, especially bearing in mind the civil and penal legislation of the country. CEREDA, F. *Provincial guidelines for the protection of minors (GC27 73.4)*, in *Acts of the General Council* (2019)430, p. 44-47.
- 4 Zie *Vademecum Salesianen van Don Bosco in Vlaanderen en Nederland*.
- 5 BISSCHOPPEN EN DE HOGERE OVERSTEN VAN BELGIË, *Gedragscode voor wie werkt in de Kerk*, Brussel, Licap, 2019, 20 p.
- 6 BISSCHOPPEN EN DE HOGERE OVERSTEN VAN BELGIË, *Verborgen verdriet. Naar een globale aanpak van seksueel misbruik in de Kerk*, Brussel, Licap, 2012, 56 p. https://www.kerknet.be/sites/default/files/12_02_15_verborgen_verdriet_correc-tie.pdf
- 7 INTERDIOCESANE COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING VAN KINDEREN EN JONGEREN, *Van taboe naar preventie. Beleidslijnen ter preventie van seksueel misbruik en grensoverschrijdend gedrag in pastorale relaties met kinderen en jongeren*, Brussel, Licap, 2014, 44 p. https://www.kerknet.be/sites/default/files/Brochure_Van_taboe_naar_preventie_N.pdf

- 8 Deze leef- en werkregels zijn niet bedoeld als een keurslijf dat elke ongedwongen betrokkenheid onmogelijk of verdacht maakt. Ze willen een zinvolle en gezonde verhouding tussen afstand en nabijheid bevorderen. Het gaat om regels die uitdrukken wat in concrete omstandigheden een respectvolle omgang met kinderen of jongeren kan inhouden. Zie: BISSCHOPPEN EN DE HOGERE OVERSTEN VAN BELGIË, *Verborgen verdriet. Naar een globale aanpak van seksueel misbruik in de Kerk, Brussel*, Licap, 2012, p. 14-16. https://www.kerknet.be/sites/default/files/12_02_15_verborgen_verdriet_correctie.pdf
- 9 Voor de referenties: zie voetnoten 5, 6 en 7.
- 10 https://www.meldpuntgrensoverschrijdendgedragkk.nl/wp-content/uploads/2015/04/150501_Reglement_RK_Meldpunt_Grensoverschrijdend_Gedrag.pdf
- 11 Volgens art. 422bis van het Belgische Strafwetboek kan iemand, los van om het even welke beroepsactiviteit, gerechtelijk in verdenking gesteld worden van schuldig verzuim onder meer wanneer de beschuldigde wist dat iemand in groot gevaar verkeerde, hetzij omdat hij het gevaar persoonlijk had vastgesteld, hetzij omdat het gevaar hem was beschreven door de persoon die zijn hulp inriep.
- 12 *Verklaring van de bisschoppen van België over beroepsgeheim - biechtgeheim op 18 december 2018*. <https://www.kerknet.be/sites/default/files/18%2012%2018%20Verklaring%20BC%20Beroeps-%2026%20biechtgeheim.pdf>
- 13 CENTRUM VOOR ARBITRAGE INZAKE SEKSUEEL MISBRUIK, *Arbitragereglement, 13 december 2011*.
- 14 COMMISSIE LINDENBERGH, *Compensatie na seksueel misbruik van minderjarigen. Advies aan de Bisschoppenconferentie en de Konferentie van Nederlandse Religieuzen. 20 juni 2011*. https://www.rkkerk.nl/wp-content/uploads/2016/01/Adviesrapport_Commissie_Lindenbergh.pdf
- 15 Afhankelijk van de situatie kan een pleger door de Congregatie voor de Geloofsheer uit het ambt of het religieuze leven verwijderd worden, een levenslange of tijdelijke schorsing van pastorale activiteiten opgelegd krijgen, of enkel een beperkte en welomschreven pastorale activiteit nog mogen uitoefenen. De Congregatie voor de Geloofsheer kan ofwel deze maatregelen zelf nemen, ofwel de bisschop of hogere overste ermee belasten de passende maatregelen te nemen.
- 16 DE BISSCHOPPEN EN HOGERE OVERSTEN VAN BELGIË, *Seksueel misbruik van minderjarigen in een pastorale relatie in de katholieke Kerk in België. Naar een coherent beleid. 1995-2017, 12 februari 2019*. <https://www.kerknet.be/sites/default/files/19%2002%2012%20Rapport%20Seksueel%20Misbruik%201995%202017.pdf>

17 *Criteria and norms for Salesian Vocation Discernment. Supplement to Formation of Salesians of Don Bosco. Ratio Fundamentalis Institutionis et Studiorum*. Third Edition, Rome, Direzione Opere Don Bosco, 2000. *Formation of salesians of Don Bosco. Principles and norms. Ratio fundamentalis institutionis et studiorum*, Fourth Edition, Rome 2016. Vergelijk met het document van de Congregatie voor Onderwijs die in 2008 een document heeft uitgevaardigd over het belang van de psychologie bij het aanvaarden en de vorming van priesterkandidaten. Ze verklaart dat een gezonde 'menswording' het fundament is voor een gezonde spiritualiteit. Deze menswording omvat uiteraard veel meer dan lichamelijke en seksualiteit. Er is nood aan stabiliteit in het eigen man-zijn, relatiebekwaamheid, moed om beslissingen te nemen en trouw te zijn, een gezonde zin voor collegialiteit en loyaliteit, voldoende zelfkennis, de mogelijkheid om aan zichzelf te werken, het kunnen geven van vertrouwen... Het document gaat ook in op het belang van deskundige begeleiders. Vooral de omgang met eigen kwetsbaarheid is belangrijk. De Congregatie nodigt uit tot volwassenheid. Ze hoopt dat eventuele deviaties zo vlug mogelijk ontdekt worden. Iedere kandidaat-priester wordt uitgenodigd om actief mee werken aan zijn eigen 'menswording'. CONGREGATION FOR CATHOLIC EDUCATION, *Guidelines for the use of psychology in the admission and formation of candidates for the priesthood, Rome, 2008*. http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20080628_orientamenti_en.html

Salesianen van Don Bosco Vlaanderen-Nederland